

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Sexta die Julij hora septima mane

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

sectas. Unde in re pitis eodemvata nolo plura verba prodigere. ad quod eos
gendas sic Christianus aut admitendus. hoc dico auctoritate concilij vel
Pontificis fieri ut sententia sine suspitione heresis defendi non possit. que
alioquin cura fidei lesionem impune posset defendi. In promptu est exemplū
An essentia in diuinitate generet. quam sententiam Richardus in 1. p. lib. de
trinitate minime inculpatur. at decisione per concilium facta. nullus iam sine
heresis suspitione essentiam diceret generare credo in capitulo: damnamus de
summa trinitate.

¶ Ad Augustinum de legendis canonicis scripturis inductum nihil mouet
quoniam conciliorū et summorum pontificum decreta. non excludit quid domini me-
sare consulti in. c. Significasti de elec. ponde. em. tam non mentiri. At sine pro-
fessionis memores velut in facie cultores non daunt. ut arbitror. leges ponti-
ficis a pessundant. Quod vero platynam adducit quasi ille plus sit q̄ summus
pontifex vel Augustus vel Cyprius: qui in vita Benedicti secundi renaret. Constans
tinum. 4. fuisse Roman: ecclesie debent primatum. Legat queso reuerendus
pater que domini iure consulti annorant in. c. ecclesi. S. Marie de consuet.
quid quantum et quo modo valeant secularium constituta in ecclesia factis reu-
er. et videbit quo sensu verba platyne (ne dicam Roman: imperatoris de ecclesijs et
hereticis) debent accipi.

¶ Ultimo loco ponit me vigere bobemos grecos. fateor schismaticos. Nam
sanctos patres grecos canonizatos non damno. si ut Gigantes volebant in
saeculis Jont e celo peliere. Sed tunc vere occurrit nobis reuerendus pater
quādo dabit Greci inobedientē et reuelli ecclesi: Romane qui sit canonizat.
et quis est hic et nō laudabim? eū? frustra ergo assumi se tolerare monachia.
quasi non esset de iure diuino. sed quadā tolerantia populari consensu fidelium
inducta. Quod per maxime liquet ex S. egeuo inducto qui primatum inter fideles
sibi oblatum reiecit. At sensum sequat reuerend? pater non verborū contum.
et reperiet in e. l. s. sum. nā optimi patris humilitatē. ut plus mirare et vni-
litate sua in vbiā patriarche Constantinopolitani inhi. geret. q̄ q̄ in spiritio
stationis aut sagitte de eo haberet. Unde etiā Seruū seruoz se primus scripsit
Et q̄ hoc sit verum. si tam diligens est reuerendus pater Siegorn lecto. pos-
sunt in eiusdē epistola legere (sicut transponit in decret. Canon. 2. q. 6. de cetero)
vbi potestatis sue memor. humillimus pater diuitiaz et glorie cōtempso. scilicet
bit. alios episcopos preter q̄ Romanū in ptem vocatos sollicitudinis. non la-
ple. tudinē potestatis. Nemo est qui hic dubitare possit quin reliquis episcopis
p̄ ptem. Romano vero pontifici plenitudinē ex grāmatico sensu dare velit.
Ob id rogo reuerendus pater ea que dicta sunt vel pallos v̄ per me. nō sem-
p̄ reuere in adulariōs studiū. quippe adulari nō didici. adulari etiā nescio.

Sexta die Julij hora
septima mane

Martinus exorsus est.

¶ Postq̄ bert egregio. d. non parus sed iudicis officium usurpans. contra eos
ventionis pactam et voluntatē illustris: p̄n: Georgij patroni no. n. me. ro. rō.
definitur et proclamant: hereticū. cum sui offi. ij fuisset solum ad ductos raitos
nibus et auctoritatē. iudicibus relinquere essem berent. us nec ne. In quo si
non est violata publica fides viderint ij quorum interest.

¶ Ad causam primū obiecti q̄ errores vob̄ pestilentiss: vocauerim Christianis
missimos. de quo testor: meam innocentiam. Nec hoc poterit vnq̄ probare. et ex
posito ut assignet eos de. n. articulos quos pestilentiss: vocauerim Christianis
missimos aut vocem suam reuocet.

¶ Secundo criminatur qđ cōmiserim sanctos grecos cū schismaticis. quia aliud faceret qui non haberet quod diceret. cum certissimū sit tpe nouissime vastate Constantinopolis fuisse integerrimos christianos in greca. postea in Italia receptos. atq; etiam si hoc non vgeret adhuc stat qđ vsq; ad conciliū Nicenū saltem fuerint integri Christiani p totum orientem non subiecti Ro: pōt: vt clarissime testatur decretū eiusdem cōcilij Niceni dicentis lib: 10. hisq; ecclesiasticis. Et vt apud Alexandria vel in vrbe Roma vetusta consuetudo cōseruetur. vt ille egypti. hoc suburbanarū ecclesiarū sollicitudine gerat. Idem conciliū nō Romano. sed hierosolymitano tribuit honorū p̄marum dicens ibidem. et vt episcopo Hierosolimorū antiquitus tradita honorū p̄rogatia seruetur. Quod si nec ista satis sunt qđ tñ adhuc concludit quod egre. d. satis salubris tacuit quod ecclesia Christi. 20. annos administrus fuit añq; Ro: ecclesia nasceretur. Ideo ridicula est eius confutatio quod fingit me miscere sanctos cū schismaticis. cum suos schismaticos assignare non possit.

¶ Tercio. cum confutasset rationem meā qđ scz non confirmarentur episcopi grece a Ro: pon: Dixit hoc nihil esse cum nec plebani passim confirmantur a Ro: pon: Quis non videt hec p̄lendi tempis gratta dicta? cum plebani tñ ab episcopis ordinentur simul hec oīa remitto ad prius dicta de Hiero: ad euagriū Eadem causa et illud toties repetijt de Humidia. cū illi scribantur venisse ad Romā nō vocati. et accusentur qđ venerint. 2. adhuc d. d. ius ex hoc facto Ro: pon: diuinū tribuit. Sed et illud qđ Epiphanius Cyprius Joā: Chryso: deposuit. non pro iure sed facto accepit. Et sic vult confutasse. cum ille egerit secundū statutū Niceni concilij 2. auctoritatē Cypriani de ordinandis episcopis extra auctoritatem Ro: pontificis. Stat ergo adhuc mihi qđ Ro: P̄marus aut nō est iure diuino formatus. aut totius orientalis ecclesie sanctos effines fernū damnatos. illud pretereo qđ p̄ualentia potarū. Insuper interpretatur inuis lentia heresum. quod non curo. nihilominus non ostendit grecos fuisse hereticos. cum vulgarū sit etiā per iura grecos nō haberi pro hereticis. Transeo illud Leonis 2. Amaran. vbi dicit se sequi intelligentiā antiquorū. accipiendo numerū p numero scz vnus Leonis singularis Item de confirmatione fratru Petro cōmissa nihil dicam. satis dictū est. quū nihil prober nec adhuc confusatum sit.

¶ Ad rem principalem dicit se non tenuisse ius diuinū qđ illud Matth. 16. Tu es Petrus. cū sententijs patrū sit sequutus. p̄fertim Ambrosij 2. Augustini qui dixerint Petrū esse petram. ausus etiam hoc addere quod Augustin: retractauerit. ego postea consulens librū retracta: inuento Iriū. vere em̄ retractata 2. dicit Petrū non esse petrā. sed confessam esse petram. Idem hoc dicit in bos milia quā omnes sacerdotes orant in die Pe: 2. Pauli. Vbi dicit super petram non sup te sed sup petrā quā confessus es. idem inuento in Ambrosio quāq; et ipse variet. ad hoc est simul aurea illa glossa vt gloriatur sup capitulū ita dominus dicens. Et super hanc petram 2. p hanc dictionē nō credo dominū aliud de monstrasse qđ hec verba. que Petrus respondit domino cum dixit Tu es Christus filius dei vni. qđ sup illo articulo fidei fundata est ecclesia. Ergo super seipso fundauit Christus ecclesiam. Nihil est ergo qđ gloriatur egre. d. d. dicta patrū a se stare. cum multo fortius inueniant a me stare. poterat ergo parcere lingue sue et aurib: nostris qđ rethorico boatu exclamauit me velle em̄ esse doctorem omnibus. plus velle intelligere scripturā qđ doctores. vniuersitates. concilia. et Ro: pontificem. 2. mirū esset si mihi soli tam diu occulta veritas reuelata esset. hoc em̄ non fuit disputare sed inuidiā mouere. Quod vero rider meā ratiunculam vbi dixi lapsam esse ecclesiam negante Petro. si super eum esset edificata. adducens grāmatice verbum futuri temporis edificabo: quasi post mortem edificata sit ecclesia super Petrum. Transeo quod quisq;

facile videat quid valeat, nihilominus etiam post spiritus sanctum missum
grauissimo scandalo fidei cecidit Petrus. Salat: z. cum redargueretur a
Paulo in quo permansit integra fides et confessio. In Petro quidem fides sed
simulatio aduersus veritatem euangelij. Admitto tamen qd egre. d. d. hac auc-
toritate pcpue nixus nunc seipsum excludit ab ea. vt sic nihil iuris diuini relin-
quatur ei. Nam si promissio rfi facta est, eundem est ad locum vbi exhibitio. p-
missio est. et inuenitur illud Iohannis vlti: vbi non dicit. Petre accipe spiritum
sanctum. sed equanter omnibus accipit spiritum sanctum. quoru remiseritis etc.
Transeo et illud de Chrysostomo. vbi Petrum honore superiore fuisse dixit. d. d.
confutaturus opposuit, cum Paulus plus predicauit qd Petrus plus etiam
habebit honoris. quasi ego de multitudine laboris ac non potius de primi-
tate ordinis dixerim. Transeo de vertice et symbolico suo capite. que sunt mera
verba.

¶ De decretis. miratur me dicere frigidiss: decreta et intra. cccc. annos nata.
de. cccc. annis supedeo. postea dicturus. Nam non fuit opus vt doceret an
mille et ducentos immo cccc annos fuisse decreta. immo fuisse et contentiones
de primatu. Dicitur interim ipse d. d. qd auctoritate Dathel intelligit pmissio-
nis verbum esse no exhibitiois. cum rfi decreta ipsa sup idem verbum tan-
q exhibitiois penitus nitantur. Necessarie ergo est aut decreta improprie
tractare etiam auctore d. doctore. aut ipsum errare.

¶ Quod vero non accipit negatum a me decretum Anacleth. z que de sigillat
decretis sibi ludit transeo nondum em confutauit qd idem decretum. Cepham
interpretatur caput. que inscicia tanto pontifici non est tribuenda. presertim
eo tempore vbi flourunt lingue. et iudeorum habebatur copia. Sed hoc co-
stat libru decretoru nodum esse approbatum.

¶ Illud etiam graniter infectatus est qd dixi plures esse criminatores Sobes
nouu qd instructores. vltimam mendaciu fuisse locurus. Uideo quidem multa
dici et scribi contra eos sed satis infeliciter qd non nominent fraterno nomine.
q tamen Paulus Salatas lapso in pfidiam iudeoru non designat. Credo
ego Sobemus esse homies et blandis sermonib9 et cōcessionib9 posse attra-
hi qui criminatioib9 et op. pbijs hereticis nois. magis induranti non est ergo
quod excusentur non esse narrandam fabulam surdo. cum precipiente Paulo
instandū sit importune oportune.

¶ De Sictis sanctis septus diximus. Illud a sit tranctandū est quod ad cons-
titandā inuidiam multū olenauit. horrendū esse omibus Christi fidelibus qd
cōtra tam sanctū et laudabile Cōstancie conciliū. non veretur dicere aliquot
articulos Huf fuisse Christianiss: et Evangelicos. quos non possit vnuerfas
lta ecclesia damnare. Respondeo inter articulos Huf est et ille. Antea est san-
cta vnuerfalis ecclesia que est predestinatio vnuerfalis. Item alius. Vnuer-
falis sancta ecclesia tantū est vna. sicut tantū vnus est numer9 omnū predesti-
natorū. hii duo non sunt Huf sed Augustini super Iohannē ad verbū prope.
et repetunt per magistrū. 4. sententiarū de sacra: Euch: Tertius est. Due natus
re diuinitas et humanitas sunt vnus Christus. hos articulos credo constet
mecum d. Iohannes Eccus. Quartus. Diuisio immediata humanoru ope-
rum est qd sunt vel virtuosa vel viciosa. q: si homo est viciosa et agat quid qd
tunc agit viciosa. et si est virtuosa et agit quid qd. tunc agit virtuosē etc.
Ite articulus vt audiuim9 precedente hebdomada triumphatus est per egre-
d. d. Carolosta: ita vt egre. d. d. Iohannes Eccus coactus sit Scotum et
Scotistas. Capicollū et Thomistas cum vnuerfis sue factionis doctoribus
vtrouobus repudiare et ei consentire.

Proinde que heri in me enomuit q̄ esse patronus Bohemox. Hereticus peccat
silens: si qua similia. refero in sinum eius. hic sentit cū Jobāne D. n. quic
quid pro se dixerit. p̄ me cōtra eius criminatōes dicitū est. Illud addo q̄ recte
dicit Chriftianus: & Evangelicos preferim illum. Dicit nature zc. Quare debuit
mibi hoc admittere egred. d. q̄ pro reverentia concilij Constan: crederē hos
et similes articulos non fuisse ibi damnatos. sed ab aliquo impoſitōe interfe-
tos. Verū contra hec cum ipſum met. Conciliū dicat aliquos esse hereticos.
aliquos erroneos. aliquos blasphemos. aliq̄s temerarios. aliquos seditiones.
aliquos p̄sariū aurum offensivos. Debuit prius egred. d. p̄ sua prudentia
quelibet in suum ordinē redigere. et non contra determinationē concilij offe-
si in vntuerſum hereticos damnare. quos conciliū vix temerarios esse voluit. Nā
potest et ipſa p̄rissima veritas temeritatis. scandali. seditionis. offensionis au-
riū accusari. sicut Chriſto contigit. Nec ideo falsus est articulus. in illo min⁹
hereticus. q̄ temerari⁹ vel offensivus et sic patet q̄ nimis p̄cipitanter & longe
citra modestiā Ecclesiam hereticus accusatus sum. quē fortassis vix offensivū
poterit pbare. Immo cū ad eum non p̄tineat proſus de articulis istis iudicare
qui erronei. qui heretici. qui temerarij. clarum patet q̄ inique & temere me her-
eticū et pessimo nomine accusat.

¶ Proinde non esse de necessitate factis Roma: ecclesiam esse superiorem aliis
nondū convincit esse articulus hereticus. etiam si inter hereticos numeret. Quod
autē rōcinatur Augustini exemplo. Si vllum mendacitū in cōcilio admittatur
vacllabit vniuersa auctoritas cōciliij. Infelix similitudo est. August: de scriptis
turtis diuinit rōcinatur. que est verbū dei infallibile. conciliū vero creatura ist⁹
verbi. ideo infirma verbo dei sit per hanc comparationē. cum p̄cessum sit Con-
ciliū posse errare. vt notat Panormitanus in cap: significasti. Tranſeo illud de
essente diuine generatione q̄ nihil ad propositum.

¶ Ad Augustinū qui excepta scriptura. omni scripta cum tacto int̄ et legere.
Dicit egred. d. non esse exclusā p̄ eum decreta Ro: pontificis et cōcilio. hoc
dicitur sed non pbatur. quā solutionē meam confirmo auctoritate Pauli ad
Theſſalo: Omnia pbate quod bonū est tenete. Ro: pontificis et cōcilia sunt boia
ergo pbandi sunt et sic tenendi. neceſſitatis ab hac regula apostolica. Quod
me adductū capitulū significasti dicit se nō meminisse zc. dñs Iuristas monet.
vt non pessundant leges pontificias. q̄ et ipſum valet ad conſtrandā inuictū
mibi. Nec p̄ hoc pessundant leges pontificie. si eius p̄ferant leges diuine. q̄
cum factant dñs Iuriste. pessime factant rheologi. qui in hac re etiam resistit
optimis Iuristis. Platynā p̄ me allegatū dicit non esse plus q̄ Ro: pontificis
gustatū Cypri: quasi p̄ Augusti et Cypri aut summū pontificem pbauerit p̄
matū. qui toties iure diuino se pbaturū p̄misit. nec nisi decreta sigillatim ex
hibuit. et aliquot p̄m false intellectas auctoritates. Platyne n̄t̄. et tribuo. sed
historie que est mater veritatis quam scribit Platynus.

¶ Quod de constitutionib⁹ dicit tranſeo.
¶ Tandē fatetur grecos sanctos non esse damnatos. sed solum schismaticos.
hoc nihil est ad propositum. neq̄ ego est vñq̄ respondi de schismaticis grecis.
sed de sanctis preferim Aſcent concilij. sicut nec credo ipſum sentire de schis-
maticis latinis quando de Roma: ecclesia loquitur.

¶ Gregoriū a me inductū dicit esse sequendū s̄c̄m sensum non s̄c̄m contentū
verborū. et sic satis est cōſtitata mea responsio. sufficiunt enim sola verba Ecclē-
siana. Quod autē induct. z. q. 6. ca: de cetero. Ubi scribit idem Gregori⁹ alios
episcopos p̄ter q̄ Romanū in p̄m vocatos sollicitudinis nō in plenitudine
potestatis. Debuit d. d. offidere q̄ offes ep̄os intellexit p̄ orbem et nō solum
Occidentalis ecclesie ep̄os. q̄ si q̄m̄ r̄ime faceret nō ideo pbatur ex iure di-
uino. Gregori⁹ bō est. eo que min⁹ pbatur. quo multo in plurib⁹ locis dicitur

sentit. et magis sit mihi sus dicendi d. doctori et ipse sensum et non contentum
in suis adductis sequatur aut primū eundem sibi concillet.

¶ Ultimū quādo ego contra egregiū d. d. induxi Paulū. i. Co: int: q. fundamēta
tam aliud nemo ponere potest praeter id quod positū est. qd est Ihesus Christus
sus. dicit etiā tribuendū vicario Christi. ergo oportet sic dicere. Nemo aliud
fundamētū ponere potest praeter id qd positū est. quod est Roma: pontifex et
sic resistendū erit eui. Sentit: auctoritati Pauli. aut reuocandū qd hec non sint
tribueda vicario Christi. Similiter illud Gala: 2. vbi dixit Paulus qui vides
banū. (loquit de Petro. Iacobo et Johā:) quales aliquādo fuerint nihil mea
refert. Deus em̄ psonam hoīs non accipit. Ibi Paulus euidentiss: dicit Petri
magnitudinē et qualitātē nihil referre. nec eam accipi a deo. Si autē est de iure
diuino certissimū est Paulū hic mentiri. nam qd ius diuinū est. omnino accipit
a deo et multū refert. Ideoq; ista auctoritas Pauli cogit punitatē vni⁹ hoīs
Episcopi non esse de iure diuino et ideo reuocandū qd d. d. dixit de iure diuino.
cum apparenter contradicat apostolo hic. sic dico qd nisi d. d. egregius suam
sententiā mutaret tanq̄ euidentissime p̄trariam Paulo. non sim cum habitus
turus pro catholico. Nec satis sint de mea responsiōe ad obiecta. d. d. Johā:
Ecce super p̄positione tercia decima de potestate et p̄matu Sum: pontif: que
relinquo iudicio Iudicum et omnium lectorum.

Ecceius.

¶ Cum reuerend⁹ pater mihi improperet qd iudicis occupauerit officium nihil
ad rem sum disputator. neq; hereticum dixi. sed dicta sua hereticis et maxime
Bohemis fauere et patrocinari. potissimū cum illud Bohemendū dicit e aueret
aliquos articulos Iohannis Hus p̄ conciliū sacrum Cōstantienē reprobatos
esse Christianissimos et Euangelicos. Ad rem potius descendam. Duos heret
p̄tulit huiusmodi articulos hodie aliquos addidit. de quibus infra.

¶ Quod vero ad grecos attinet mirum quo studio reuerendus pater eos des
fendit quos fuisse bonos asserit etiā in exilio Cōstantinopoli. ano qui deinde
in Italiā venerint. oportere me ostendere et nominare qui fuerint greci schis
matici et heretici. i. Aro: qd reuerendus pater in sua epistola obicit mihi hysto
riarū ignorantia et ipse hoc loco noit scire qd tota nouit ecclesia. Nonne schis
maticus fuit Nestorius. non Dacodonus. Eutiches. Achacius. Iohannes
Cōstantinopolitanus et longo tempore in schismate p̄seuerantes sub Eugenio
4. in concilio Florentino obedientia fecerunt ecclesie. Quis pro pertinaci per
fidia statim ad vomitū redierint. Alioquin si greci non fuissent schismatici et
heretici non haberem⁹ de iudicōe de summa fide catholica contra grecos. vel
forte reuerend⁹ pater ignorat Thomā edidisse librum de erroribus grecorum.
Ad id qd induxit tam sepius ecclesiam orientalem non fuisse subiectā Ro: pontif:
fici. et Epiphaniū Cypri: repulisse sanctū Chrysostō: ab episcopatu qd bene
factū dicit reuerend⁹ pater auctoritate Niceni concilii et Cypriant. sed cecidit
in foueā quam fecit. qm̄. f. Chrysostō: odio impatris fuit delectus et heretic⁹
Arianus substitutus. Quē summ⁹ pon: Julius mandauit recedere et Johā:
nem Chrysostō: restituit. Quod dum factū non esset Julius papa Iohannē
Chrysostō: restituit. et impatrem excommunicauit. Ita et contra alios
Episcopos hereticos processit. Ut non semel sed decies grecos ab obedientia
Roma: esse recessisse hysto: te tradant. Eat nunc Reuerendus pater et dica
Roma: pontif: de ecclesijs orientalt⁹ non disposuisse. vel iustificet tam san
cti patres Chrysostō: repulsam.

¶ Tertio de Nicena Synodo quā ex hystoria Scholastica lib: 10. adduxit. si
ista est cōstitutio quā in sua voluit conclusione. bona est inq; sed ad proposi
tum frigida. Jam Synodus nullo etiam eo tpe legitima arbitrabatur que
non fuit auctoritate Roma: pontif: congregata. Ita Leo. tra Darcellus.

ita Julius. sancti non frigidit pape sanxerit. circa idem temp⁹ viuentes. **Con-**
stituciones eorū leguntur dist: 19. can: Synodū et sequētib: Ande q^o Patriarche
 hierosolymitano prerogatiuā hono:is viderūt. sed non primatū totius eccle:
 sic hoc debebat pbare dñs pater. Sexta autē Synodus expresse primā sedem
 dat Roma: ecclesie que transsumitur. z. dist: Quod et Leo papa cōtra Im-
 paratorē Thebaelē. et beatus Gregorius contra Iohannē Constantinopolis
 tanū z Mauriciū impatorē obtinuit. Ande hoc loco id quoq^o exentiā de bñō
 Grego: quem ita inducit vt primatū reiecerit. quod constat esse falsissimū. cum
 Platyne tñi tribuat. qui sic de Grego: sancto scribit. Preterea vero cū Iohānes
 Constant: episcopus habita grecoū synodo seipsum Icomenicū. i. vniuersalem
 patriarchā creasset. monuisset Gregoriū Mauricius. vt Iohāni obtparet. rñdie
 homo cōstantis ingenij et fidei. potestātē ligandi atq^o soluendi Petro traditā
 eiusq^o successorib: non episcopis Constantinopolitanis. Proinde desineret itā
 dei in se concitare. Et quo constat Gregoriū sine dubio sanctum et humilē pas-
 trem primatū non solum nō reiecit. sed etiā asseruisse contra impatorē z Cō-
 stantinopolitanū. Ande ego nolo tam sancto patri imponere qd reuerendus
 pater vt sui minime constans cōtraria et pugnātia dixerit Gregorius. sed vnū
 nersalē se esse episcopū negantē ad sensum datum in p̄iori disputatiōe. et tamē
 primatū obtinuit. Qd autē semp̄ iste fuerit mos etiam tpe concilij Niceni obs-
 seruatus liquet ex epistola. 92. Augustini z coepiscopoz ad Innocentiū primū.
 vbi inquit. Quia te dñs grasse sue p̄cipuo munere in sede apostolica collo-
 cauit tālemq^o nostris tempoz: prestittit magna p̄culis infirmozū membroz.
 Christi pastoralē diligentia quesumus adhibere digneris. Rñdie papa in epis-
 tola sequenti. Diligenter q̄er congrue apostolice hono:is consultiis fastigū
 hono:is inq^o illius qm̄i preter illa que sunt extrinseca. sollicitudo manet oim̄
 ecclesiarū super antijs rebus. que sit tenenda sententiā antiq^o sez regule for-
 mam sequuti. quid expresse dicit possit tpe Augustini papā habuisse sollicitū
 tudinē de omnibus ecclesijs. et q^o tunc non incepit. sed sit forma antiq^o regulē.
 ¶ Deinde venit reuerendus pater cum suo Hercule hoc est rōnellā viginū anti-
 noū. Vbi ecclesia fuerit ante Roma: Respondeo. verum esse Christi in Euang-
 gelio non expresse Romanā ecclesiam. sed Petrū principem apostolorū cons-
 titutū. Ande q^o Petrus cuius erat principatus subente dño transiit sedem
 ab Antiochia ad Romā. Quare tunc non iure humano. sed iussu dei facta est
 prima. iure prius a beato Petro habito vt restatur Marcellus sanctus mar-
 tyr et papa ca: Rogo: 24. q. 1. Licet prima sedes in Antiochia fuerit. Postē
 subente dño Romam translata est. Quis est ita desipit vt primatū vlti loco
 affigere. sed hec est sanctorū patrū sententiā q^o iure diuino Petrus constitutus
 sit Christi vicarius. et omnes successores quales sunt Roma: pontifices. Vbi
 locorum fuerint. sunt vicarij Christi. Roma: rex vel impator: nō est vel ob hoc
 Rome. ita videt sensisse bñs Augustinus contra Manicheos Palam est in
 quit q^o in re dubia ad certitudinē fidei valeat auctoritas ecclesie catholice que
 ab ip̄is fundatissimis apostolorū sedibus vsq^o ad hodiernā diem succedentiū
 sibi et episcopoz serue et populi consensu firmatur. Quare in epistolis ca:
 talogū refert beatus August: Roma: pontificū. hec de p̄ambulis.

Nunc ad principale.

¶ Responsum reuerendus pater inductis p̄ me. dicit em̄ Petrum iure diuino
 ceteris apostolis p̄latū. Matth. 16. Allegat Hierony: Bernb: Leonem et
 Cypriā: ad quos nihil rñdit. quāuis manu sua in suo libro fateatur beatum
 Cyprianū sensisse ecclesiam fundatā supra petram. sed ausus fuit adere q^o b.
 Cypri: ibi fallatur. Ad August: nihil est rñdere. nam de Cypriano est indubita-
 tum quod illa epistola ad Come: 8. Roma: ecclesiam vocat matricem et radicē
 aliarum. Impingit mihi q^o dictū citauerim ab Augusti: retractatū. lecto

indiciū obfcurare nequit reuerend⁹ pater. nam adeo eum ſue prioris ſententię
non penitet. vt etiam pro firmamēto bñm Ambroſiū introducat. ſed qđ ab iſta
tio induit teſtatur Auguſt⁹: ſe per petrā etiam expoſuiſſe Chriſtū neutrā retrā
ctans ſententiā. neutrā etiam pre eligendo ſubdit harum aut ſententiā. que
ſit pbabilior: eligat lector. Auguſt⁹: diſſimile non audit et reuerend⁹ pater vnā
ſententiā vult reijcere tot ſanctis patrib⁹: acceptatā. et eum ſuo arbitrio accep-
tare. Unde Auguſtīnū non admitto in .9. capite diſſiſſe contraria vel aduerſa.
ſed diuerſa. Quā ambas amplectat ſententiā qm̄ petra eſt Chriſtus. et petr⁹
fuit petra. Quare maneo cū Ambroſio: Hiero: Cypri: Bernh: et alijs ſanctis con-
ſilijs ac decretis.

¶ Secundo. Cum ab oſtaria ſumpſiſſet argumentū reuerend⁹ pater meam
ſententiā debellatur⁹. iuſſi eum vt grāmatica ratione verba Chriſti mel⁹ pō-
deraret. omnī em̄ cōſenſu Mart⁹: 16. ſuper hanc petram edifi: et tibi dabo rē.
Chriſtus promiſiſt Petro. non tunc dedit. ſed dimittens Grammaticā ſuā quā
dicit tamē plus valere reliquis p̄bibus pbie. opponit quare tunc decreta ſun-
dent ſe in illo loco Mart⁹: 16. et ipſe me fundarim a qua tam recedo. Nideo.
Quia Chriſtus eſt via veritas et vita. ideo Indubitate credendū eſt eum preſti-
ſiſſe Petro qđ fuerat pollicitus. Quare decreta recte argumentant ab illo loco
vbi Chriſtus promiſiſt. ſed primo poſt reſurrexerit. Sed tacite obijcit
Chriſtū non ſolū Petro. ſed om̄ib⁹: apoſtoloſ hoc preſtiſſe dicendo. Accipite
ſpiritū ſanctū quoz remiſſi rē. Noluſt reuerend⁹ pater exprimere vbi promiſum
p̄ncipatū Petro dederit. nam in hoc cōueniſſe doctores in cena Chriſtū dicit
p̄ncipales feciſſe ſacerdotes dando eis poteſtate ſupra corp⁹ Chriſti. verum dicit.
hoc facte in Mart⁹: 20. et deinde in die Reſur: dedit poteſtate ſupra corpus
myſticū Accipite ſpiritū ſanctū. Sed p̄ncipatū et p̄laturā totius eccleſie pro-
miſiſt Petro. paſce oues meas Johan: vlt: hinc Siego: Chryſoſt⁹: et alij ſancti
patres reſtant. ait em̄ Chryſoſt⁹: Eſtimus apoſtoloꝝ erat Petrus. et os diſ-
cipulorum collegij. vnde et negatione deleta promittit p̄lationē frat̄ et Do-
miſtia. 8. de peniten: Sed eadem nocte Petrus lapſus eſt et reſurrexit. poſt illū
tam granē caſum ruruſum eum ad priorē gradū duxit penitentiā. et ei p̄ totum
orbem terrarū eccleſie p̄ſidentia tradidit. Sic gloſſa. 1. Petri. 5. paſcite qui in
vobis eſt ait. ſicut dñs ſoli Petro totius gregis curā habere cōmiſiſt rē. quare
p̄ncipatū promiſſum Chriſtus tunc preſtiſt. Sicut et b. Siego: ſentit. Cura totius
eccleſie et p̄ncipat⁹ Petro cōmiſiſt. ſc̄z paſce oues meas. Qđ ſi coram non
mōſtraſſem tibi Chriſtus dedit. veritas tñ mentiri non poterit. et multa ſunt
facta que non ſunt ſcripta. vt eleganter docet Alex: 3. cap: cū marthe rē. Sed
ſterū opponit reuerē: p̄ qđ poſt ſpūs ſancti miſſionē adhuc Petr⁹ peccauerit.
et factis magnificauit pet̄m Petri ſicut ſcribitur ad Gala. 2. Quāto diſſenſio
fuerit primo inter apoſtoloſ Petrum et Paulū deinde inter eccleſie doctores
Hiero: et Auguſtīnū. ta mē non poſſum in hanc adduci ſententiā. vt aliquis
ap̄tolum poſt miſſionē ſpūs ſancti ceciderit in aliqđ pct̄m mortale. ſicut illud
de ſc̄ificatis in vtero etiā nō admittit. At illud ſter inſtitutū. dato tñ et m̄ me
peſſo qđ ſ. Petr⁹ in ſimulatioe ſua peccaſſet mortalit. adhuc manſiſſet petra r
caput eccleſie. niſi reuerē: p̄ velit et hūc articulū diſſiſſicū defendere qđ nō credo.
Nullus eſt dñs ciuilis. nullus ſtatus. null⁹ ep̄ſcop⁹ in pctō mortali qđ ſum-
mā faceret Chriſtiane religionis incertitudinem.

¶ Quarto. de decretis apud eū frigidiffi: hoc dico. toties in eccleſia ſuffoz pon-
ſtituſſes in materia fidel receptas. et qđ plus eſt. olim Roma: pon: ep̄m nō
cōfirmabat niſi mitteret ſchedā p̄ſtationis fidel. in qua p̄ſtebatur ſe credere
Euangelia. quatuor Concilia. Synodos legitimas et decreta ſummoꝝum
pontificū: ob eam rem Johannes papa Silbrechtū Colonten: ep̄ſcopū noluit
p̄firmare. qđ hūc fidel ſchedā nō p̄fecte obtuliſſet. vt legit⁹ can: optatū. 20. rſſ.

Quod vero Anacleti decretū refellit. distime heri qua auctoritate sed faciat re
qua proba: Nam cum originalia sint pie manib⁹ nullus adhuc dixit istud de
crem. s. martyris Anacleti non esse. Sed Nicola: Cusanus Germanorū do
ctiss: qui faretur se concordantiā fidei scripsisse ex originalib: illud Anacleti ali
legat. Ficum addidit reuerendus pater q: in tam. s. martyre non sit talis in
sciencia vt exponat Cepham. i. caput. quasi ad sanctitatē vite tanta requiratur
sciencia. Dicamus tamen vnum. q: Cephe aut Cephas debet esse Syriacū et
hebreis quoq; familiare. valens tantū sicut Petrus vel solidū. vt Eras: post
Hierony: refert. addamus hoc et singulare qd Cusanus chaldaice et hebraice
doctus in libris Excitationū testatur Petrus etiam valere tñ sicut caput do
mus. Quare nō tanta insciencia laborauit Anacletus si Cepham pro capite in
terpretatur. Sed vtrūq; sit. nō video quo furo possit negare alia decreta san
ctorum martyrum et confessorū. vt Clementis 2o: dist: Marcelli. Julij. Pelagi:
Nicola: Agathonis. Simons. Ulgilij. Benedicti 2o. Quare tantis patrib⁹
et sacro concilio malo condescendere.

Ad Scrupos.

¶ At omnū inuitissime audiui q: reuerendus pater contra Illustriss: principes
iussam quo intacta manere voluit Illustriss: princeps a sacris concilijs decisa.
reuerendus tamen pater in hesternā obduruit sententia. 2: quatuo: proposuit
articulos inter Hussiticos p̄demnatos. quos reputat ipse catholicos. et Eui
gelicos. pulchre certe Bohemis patrocinat. Pro conciliū tamē reuerentia vo
luit ab impostore aliq; additis. Primo omnū egregius doctor 2: nobilis Theo
rony: de Croatia qui acta conciliū curauit impūm. transsumi fecit sub for
ma authentica. et cum res ita manifeste acta sit Constantie Hussite tam diu
non reticissent articulos aliquos esse subditicos. Neq; poterit suspicari re
uerendus pater quod heri assumpserat adulatoris pernicie in Roma: ponti
ficem factum Cum Johānes Hus anno. 15. fuerit combustus Hiero: collega
suus anno. 16. Martino. 5. p̄mū electo anno. 17. ipso die Martini quare san
cti patres et viri inaduabiles ex omnib: nationibus principalib⁹ ad hoc depu
tati. articulos illos discussērūt. 2: sacro sancta Synodus eos damnauit repro
bavit et auctoriē cōbussit. Ideoq; a quolibet bono Christiano pro p̄demnatis
et reprobatis habendi sunt. nec imponat nisi reuerendus pater q: velim de illis
articulis iudicare. quia tam iudicati sunt. Non releuat q: cum Synodus mē
minit aliquos esse hereticos. alios remera: sed itto: et p̄iarū aurium offensuos.
qm̄ in quēcūq; ordinem redegerit illos arti: non possunt dici Christianiss: et
Euange: et Quis non assumpserit hunc laborē defendendi totam synodum in
articulorū p̄demnatione. docamus tamen aliquid et breuibus.

¶ Articulū p̄mū iudicat Catholicū et esse Augustini c. 6. super Johāne. dico
forte reuerendus pater benigniter interpretat articulū. sed q: res non sermo
sed sermo res est subiectus. non fuerunt stupidi conciliū defensores. Verum est
vnam sanctā et vlem esse ecclesiā. sed q: sit tantū vna. sicut est vnus numerus
predestina: ad Hussiticā intelligentiā est hereticissimū. quo ipse voluit exstres
in pctō mortali velut amissa fide non esse in ecclesia. cū tamen regnū celorum a
Christo competur decem virginib: Ubi quinq; erant prudentes quinq; vero
fatue. cum reliquis pabolis eidem p̄posito deseruentib: Neq; August: tract:
26. sup Johāne facit totam ad Hussiticū p̄positum cōmunionē Eucharistie
cōmendans. de quo lectoris desydero iudiciū. Ita de alio dicit articulo. Que
nature diuina et humana vnus est Christus. nihil p hoc adduxit nisi q: sit de
fide. in Arbana: aliter legim⁹. Deus et hō vnus est Chrūs. nō deitas 2: huma
nitas. In alio arti: diuisio immediata operū 2c. quā ipse mire in me reorquet.
et quasi a me iudex citatus suum collegā exclamauit triūphasse. De quo vos
omnes qui interfuistis potestis dare testimoniū. Q: verissime dixerit reuerendus

In Julio.
In Maio.

patet. et encomiū prius cecinit ante victoriā wittenberge. iam aliud etiam q̄
perdita victoria. Ad rem ¶ Articulū illū nūq̄ reputabo Christianū et ob hoc
Grego: Arim: z 8. dist. z. repulsi. neq̄ actum fuit inter nos an possit dari opus
indifferens. vel an q̄m̄s vita infidelī sit p̄c̄m̄. vel similia que hunc respiciunt
articulū. Unde q̄ palliando erroes Hūsticos innuit aliquādo sinistra verba
intelligi. sicut d̄so Ch̄so euenit. que rogo comparo lucis ad Belial. Ioan:
Dus in hoc compat Ch̄sto non passus quo ad veritatis sugillationē in p̄e
admissam me compare sacra consilia sacris scripturis. In quib: vtriq̄ est in
dubitata et infallibilis veritas. Nullum em̄ Christianū mouere debet et q̄ d̄s
cit Consilia esse hoies et ita creaturas et sic peccare posse. nam si errant. vt fuit
Consiliū Ephestinū a Leone credo papa damnatū vt Ariminense. a quisgranēs
se. tunc non sunt Consilia sed cōciliabula. Unde potius hoc cōstantissima fide
tenere debemus quidquid concilia legitime congregata in his que sunt fides
determinauerint et diffinuerint esse certissimū. Sic em̄ Ch̄stus manet nos
biscum vsq̄ ad cōsummattonē seculi. Et si duo congressi in noie meo. p̄e
rancidū est q̄ hoies sunt in concilio et ita errare possunt. nam et si vt homines
defectibiles sint. verū in consiliū legitime congregatū. non humano sensu. sed
sp̄u d̄ino. vt sat pbata sint que conciliū pbauit. et non sunt p̄ cuiusq̄ singu
laritate vel captiositate vltius discutenda. sed captiuae debem⁹ intellectū
in obsequium fidei. Quare m̄ror: q̄ textū negaturus Siculum comentarioē
admittit Panoimitanū.

¶ Sic quod postremo adduxit ex verbis apostoli patet. de fundamēto semp
diti hoc esse de oim̄ catholicorū sententia Ch̄stū esse caput ecclesie. ille em̄ est
p̄ncipalis d̄ns. Sed q̄ Petrū constituit vicarium. et potestare ei super tota
ecclesia contulit. vbi. s. Leo can: ita d̄ns. z. d̄st: testatur. Et m̄ror: plurimū q̄
relicto textu sancti Leo: reuerend⁹ pater arripit vbi vnam glossam textui Iriam
Immo t̄m̄ confert Ch̄sto ascendenti ad celos vt loco sui p̄stineret hic vica
rium caput. ad quod esset recursus in dubijs. et alijs casibus emergentib⁹ ne
tota Ch̄sti ecclesia esset vnū cōfusum chaos Anaxagoricū. Istam senten
tiam tota tenet ecclesia. sicut est in responso quo ecclesia de sancto Petro
vitur Tu es Pastor ouium p̄ncipis apostolorū. Tibi tradidit deus omnia
regna mundi. Ita oramus in ecclesia. Immo diuinus Franciscus sigillis sig
matū approbatus f. atres suos et totum orbem terrarū docuit obediri iussio
Pontifici. et in regula hoc p̄cepit. Ideo de eo canit ecclesia Francis: vir ca
tholicus et totus apostolicus. tenere fidem Roma: ecclesie docuit. Ita pluri
mi summi pontifices ita sacra concilia diffinuerūt. que breuitatis studio non
adduco. Plurime quoq̄ sanctorū patrū sententie idem sonant et approbant.
Que omnia suo tpe cum videro reuerend⁹ patris tractatū super hoc negotio.
adducere non negligam. Si tamē p̄matus Roma: pontificis t̄m̄ iuri iustit
humano et eleuatur consensu populi. vnde tunc reuerend⁹ patris mendicitas
p̄uilegiū: vnde iste religionis habitus? vnde potestas p̄fessiones auditi p̄e
dicandi cum alijs innumeris p̄uilegijs quibus a sede apostolica obuiuntur.
episcopia. Archiepiscopia z curatis frequenter p̄dicantibus? Qui tamē vt filiū
obediente Ro: pontificē audiat et in eo Ch̄m̄. vt sic p̄ patiente bonū vitam
adipiscant eternā. Dec breuia volui adducere in p̄nti disputatōis negotio. quā
tum tempus dedit plura alioquin allaturus nisi fastidium me abstereret et
illustri: P̄ncipis iustus.

¶ Bar: Luttherus.

¶ Duo m̄ibi incumbunt agenda. P̄mū respondendū confutationibus egre
d. d. Secundo pro cōuentōis pacto opponendū eidem. Et quia iam triduo
respondi tempusque consumptum est. vt nec vnū possim explere. Dico
breuiter.

¶ Quod officia inducta p egre id. d. copiosissime quidē sunt dicta . sed profusus nihil ad scopū . cum iam per tres dies pmiserit diuiniture acturū se contra me . nec adhuc audita est vna auctoritas diuini iuris preter illam Matth. 16. Quā officia audiuim⁹ q̄ varie tractet a sanctis patrib⁹ : et q̄ maior pars . eorūq̄ las tior sententia pio me stet . Anum ipse locum Augusti . et alterū Ambrosi . p se adduxit . cetera omnia fuerunt vocabula Pelagij . Anacleti . eorum qui iura bus mana conscripserūt . Cyprianus vero fere totus mecum sentit quod cōmittit iudicia prudentis lectoris . Similiter et clariss⁹ tex⁹ Hiero : ad Enagrijū et sup Titum . Deinde Grego : in registro p senas ferme epistolās . Post hec histore et vsus orientalis ecclesie . neq̄ em̄ quidq̄ facit ad rem quod d. d. se hñt : Grego allegauit . Nestorū et ceteros . non erant illi ecclesie orientalis . possum et ego latinam ecclesiā sic describere p pelagios . Manicheos . Iovinianos . Vigilāianos Heliopitā : et similia monstra . sed ablit vt ppter paucos malos et schis maticos totam aliquā ecclesiā schismaticā appellem . Cetera non potero ples qui Et referuo mibi picipue art⁹ Johannis Huf mibi obiectos et inter eos nouissimū de humanis actibus ad calamū et papyrū et cetera officia que has bebā opponere . vt que hic facere non possim exclusus sp̄a c̄is prestem p scrip turā . voloq̄ in hoc cedere et obeduisse Illustriss⁹ : principi studiox patroni cles metūss⁹ : iussis de q̄ vos dños Notarios requiro ⁊ auditores in testimoniū voco

Die septima Julij anno . 1519 . mane
hora septima . Eccius .

¶ Quia reuerend⁹ pater heri horā habuisset r̄ndendi ad nostra vt sic Illustriss⁹ : p̄ncipis iussa fuisset⁹ executi vbi r̄ndendo plurimū p verbum transeat ap̄ pellauit ad calamū . tamē deliberatiōe habita . propofuit se iam plentis respō surū . Cui ego non dissenti . p veritatis amore et elucidatiōe . Admitto quō res nerend⁹ pater magno boatu audet corā tot doctis viris intonare . q̄ dixerim me pbatum de iure diuino Monarchiā ⁊ p̄matum in ecclesia . cum tamen solum allegauerim dicta s. patrum . decreta pontificū . cum tamen adduxerim et ius diuinū Matth. 16 . de promissioe edificatiōis supra petram . q̄ Christus sp̄aliter rogauit p fide Petri . q̄ sp̄aliter et pmisit vt cōfirmaret fratres . q̄ sp̄aliter et cōmisit in p̄sentia Johannis ⁊ Jacobi vt pasceret oues trib⁹ vicibus . et hoc ius diuinū ita esse intelligendū . tunc adduxi sanct⁹ : patres . summos pontif⁹ et martyres . consensum concilioꝝ et omnium vniuersitatū . quare ex iure diuino pbatum est esse p̄matū in ecclesia dei nisi q̄ reuerend⁹ pater intelligentiā suā pponit intellectui tot sanctorū patrū . summoꝝ pontificū . et sacri consiliū . cum laudabile Cōstantiense consiliū talem articulū inter pestilentes Johan : Huf dānauerit . Ad q̄ reue : pater silet . si vult afferre meliora . p veritatis elucidatiōe q̄ heri potuisset fecisse iuxta Illustriss⁹ : p̄ncipis iussu . sum paratus audire . co pacto q̄ dum fungit officio r̄ndentis . iam in fine actus nō transferat se callide ad psonā opponentis . sed quecunq̄ oppositurus sit corā istam inelutibilem veritatē . paratus sum his adductis r̄ndere ⁊ ea diluere . de quo p̄fessio .

¶ Martinus .

¶ Cum heri statutū esset noie Illustriss⁹ : prin ⁊ p̄fons nostri vt materia ista consūmaret eo die . et egred. d. maiorē p̄tē t̄p̄s sine necessitate ⁊ odioso q̄ decebat hoc splendidū auditōiū . cōsumpisset mibi p tridua r̄fione vnica fuit reliqua horula . qua tante sarraginis sine r̄nderem simul et opponere . Placuit postea gratuito affectu eidē Illustriss⁹ : p̄ncipis n̄o . vt copia daret mibi et r̄ndēdi et opponēdi . de quo gr̄as ago Illustrissime gr̄e sue q̄ maximas . Ideoq̄ ad ppositū veniendo anteq̄ ceptā besternā r̄fionem q̄tinuam . primo hanc mater